

RÂBITA İLE GERÇEKLEŞEN HÂL TRANSFERİ

“Râbita, tasavvufî bir eğitim metodudur. Müridere örnek ve hedef kişilik olarak kâmil şahsiyetlerin takdim edildiği bir metottur. Tasavvufî eğitimde benimseme, benzeme ve aynîleşme çabaları başarının esaslarıdır.”

“Râbita, fıtrî bir duygudur. Râbitasız insan yoktur. Herkesin kendince bir râbitası vardır. Her yiğidin gönlünde bir aslan yatmaktadır. Râbita dinî bir eylem değil, insanî bir olgu ve kalbî bir sevgidir.”

Tasavvuf, tecrübî bir ilim ve zorlu bir yolculuğun adıdır. Bu yolculukta rehber ihtiyaç duyulmaktadır. Hak ve hakîkate, ilim ve irfâna, edep ve erkâna rehberlik eden mürşid-i kâmilleri sevmek, onların gönül dünyası ile temas kurmak, onlardan feyz almak ve örnek şahsiyetlerin onurlu duruşlarına paralel bir tutum sergilemek gerekmektedir.

Tasavvufî ıstılah olarak râbita, müridin kalbini ilâhî sıfatlarla muttasıf kâmil bir mürşide bağlaması, tefekkür ve muhayyile gücünü kullanarak mürşidiyle birlik hâlinde olmasıdır.¹ Mevlânâ Hâlid-i Bağdâdî'nin ifadesiyle râbita; müridin 'fenâ fi'llâh' makamına ulaşmış olan şeyhinin suretini tahayyül etmesi, onun rûhâniyetinden feyz alması ve istimdâd dilemesidir.²

Râbitadan maksat, sâlihlerle irtibatlı olmak, insanlık âbideleri ile yakınlık kurmak, ideal şahsiyetlerle yakınlaşmak, vuslata erip sevgi yumağı haline gelmektir. Sâlihlerle dost olmak rûhî yücelişi, isyankârlarla dost olmak ise hem dünyada hem de âhirette ilâhî feyzden

mahrûmiyeti getirir.³ Bu düşünce, Hz. Peygamber'in; “Kişi dostunun dini üzeredir. O halde arkadaşlık ettiğiniz kimse hakkında dikkatli olun”⁴ hadîsinin de açıklımıdır.

Rabita Metodu

Râbita, tasavvufî bir eğitim metodudur. Müridere örnek ve hedef kişilik olarak kâmil şahsiyetlerin takdim edildiği bir metottur. Tasavvufî eğitimde benimseme, benzeme ve aynîleşme çabaları başarının esaslarıdır. Her sanat dalının bir pîri ve uzmanı vardır. Sanat dallarında çırakların ustalarına benzemeleri, ustaları gibi mahir olmaları tavsiye edilmektedir. Ustası ile sıkı ilişki içerisinde olan çırak, sadece işi öğrenmekle kalmamakta, uzun bir müddet unutmayacağı bir imaj da oluşturmaktadır. Bu süreçte sınırlı, fakat kendisine bütünselleştirilmiş bir kişilik bahşeden bir hayat modeline alışmaktadır.⁵

Tasavvufî eğitimde gerçekleşen karakter transferi ve şahsiyet yansımaları ile müridin kemâl yolculuğunu başarı ile kat etmesi öngörülür. Râbita,

ideal kahramanların ideal davranışlarından yararlanma, o kahramanlarla bütünleşme ve aynîleşme yoludur. Çünkü güçlü şahsiyetler, diğerleri için birer ilham kaynağıdır. Yetişkin insanlar da bir çocuk gibi yanında huzur duyabileceği, örnek alabileceği, genellikle pasif, umut verici ve güven dolu birisinin özlemine duymaktadır. Bu ilgi, genellikle saygı veya sevgi ile tasvir edilir.⁶

Kişinin kendisini başka bir imajla özdeşleştirmesi, genel olarak, o kişinin niteliklerini özümsemek ve onun karakter özelliklerini sergilemek anlamına gelir. Kişinin ideali gibi olma arzusu, ilgisi veya duygusu, onun motivasyonunun kaynağını oluşturur ve bu motivasyon gücü de, kişinin hissettiğinin yoğunluğuna tekabül eder. Buna ilaveten, ilgi içsel gayreti meydana getirir ve kişiyi gayesine doğru yönlendirir. Bunun sonucu olarak, ona sahip olma arzusu arttıkça, kişi onunla bir olmak ister.⁷

Tasavvufta müridi eğitmeye yönelik bir uygulamanın yanında râbita, müridin mürşidine duyduğu muhabbet ve alâkayı korumaya yö-

nelik insanî bir durumdur. Bu durumun örneği olarak Yakub-ı Çerhî (ö. 851/1447) tahsilini tamamlayıp Buhara'dan ayrılırken, Bahâeddin Nakşibend (ö. 791/1388), kendisini hatırlaması amacıyla külahını vermiş ve “*sizin yanınızda bize verecek bir şey yok. Bu sebeple külahımı al götür. Bunu gördüğünde bizi hatırlayasın. Bizi hatırladığında da bizi bulursun*” demiştir.⁸

Bir muhabbet eğitimi olan râbîta, sevgiyi ve sevgilinin yolunu gösterenleri yâd etmektir.

Râbîta Bağlıktır

Râbîta, bir sevgi akışı ve âşıkla mâşûkun sözleşmeyi yenilemesidir.⁹

Râbîta, müridin müşîdine sevgiyle bağlanmasıdır.

Kişinin şahsiyetinin dokunmasında sevdiklerinin tavırları, önemli bir etki oluşturmaktadır. Çünkü insan sevdiklerini önyargısız ve peşin hükümsüz benimseyip onlarla aynîleşir. Müridin müşîdine duyduğu ülfet ve muhabbet, aralarında bir hâl yansımaya yol açar. Müşîd-i kâminden gerçekleşecek hâl transferi ise sevginin şiddetine bağlıdır. Câzibe gücü olarak hal transferine yol açan sevgi, ya seveni sevilenin yanına çeker, ya da sevileni sevenin yanına götürür, arada bir vuslat ve bütünlük hâli meydana getirir.

Müşîdin suretini sıcak ve canlı bir şekilde hayalde tasavvur ve gözlerin keskin bir nazarla onun iki kaşısı arasına dikmiş olarak tarif edilen râbîta, müridin müşîdinden gereğin-

ce istifadesi, müşîdinin ahlâk ve faziletiyle bezenmesi, şahsiyetinin onun şahsiyetinde erimesi ve onunla aynîleşmesi için bir vâsıta. Bu durum “fenâ fi’ş-şeyh” denilen hâlin adıdır.¹⁰

Müridin râbîta esnasında “şeyhinin suretini iki gözü arasında canlandırma”sından maksat, şeyhini gözünün önünde hayal etmesi, şeyhiyle göz göze geldiğini düşünmesidir. İnsanların birbirleriyle iletişimde en etkili organ gözdür. Modern psikolojide iletişimin, konuşmadan çok göz ve yüz ifadeleriyle anlatılan sessiz mesajlarla olduğu kabul edilmektedir. Sevgi ve şefkat dolu tebessümlü bakışlar, insanı oldukça fazla etkilemektedir. Mürit, yüzünü her zaman görmediği şeyhinin suretini gözünün önünde canlandırarak

sevgi duygusunu canlı tutar. İnsanı alıcı yapan, söylenen sözden çok ortamdır. Ortamı hazırlayan da bütün duyu organlarını kalbe yardımcı hâle getirecek bir yoğunlaşmadır. Yoksa şeyhin iki göz arasında hayal edilmesi, secde mahalli olan alna bir beşerin yerleştirilmesi demek değildir.¹¹

Rabıta Beraberliktir

Râbita mürîdin mürşidi ile gerçekleştirdiği mânevî beraberlik hâlidir.¹² Mânevî beraberlik, kişinin sâdık zâtın huzurunda bulunduğu, onun sohbetine katıldığı duygusuna bürünmesidir. Çünkü mü'minlerin hayırlısı, görüldüğü zaman Allah'ı hatırlatan şahsiyettir.

Abdurrahmân Câmî, râbita yapılacak şeyhin müşâhede

makamına ulaşmış, zatî tecellilere mazhar olmuş, görüldüğünde Allah hatıra gelen kâmil bir zat olması gerektiğini belirtmiştir.¹³

Çerhî, Ubeydullâh-ı Ahrâr'a tarikatın eğitim usullerini anlatırken sıra râbitaya gelince, bu usûlü müridlerine aktaracak olursa onları hayrete düşürmemesini ve sadece kabiliyetli müridere anlatmasını tavsiye etmiştir.¹⁴ Çerhî'nin bu yöndeki telkinlerinden, râbitanın insânî bir olgu olması yanında, Nakşbendîlik'te bir sistem halinde geliştirildiği ve râbita telkîninin her mürîde değil, istîdatlı olanlara yönelik bir uygulama olduğu sonucuna varılabilir.

Özetle râbita, fitrî bir duygudur. Râbitasız insan yoktur. Herkesin kendince bir râbitası

vardır. Her yiğidin gönlünde bir aslan yatmaktadır. Râbita dinî bir eylem değil, insânî bir olgu ve kalbî bir sevgidir.

Dipnot

- 1 Ebû Hazzâm Enver Fuâd, *Mu'cemu'l-mustalâhâtü's-süfyye*, tah. George Mutri Abdulmesih, Beyrut 1993, s. 88.
- 2 Mevlânâ Hâlid-i Bağdâdî, *Risale-i Hâlidiyye*, ter. Şerif Ahmed b. Ali, Mısır 1257, s. 6-7.
- 3 Ahmet Cahid Haksever, *XI. Yüzyıl Bir Türk Türk Süfisi Ya'kûb-ı Çerhî*, Basılmamış Doktora Tezi, A.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Dan. Prof.Dr. Ethem Cebecioğlu, Ankara 2005, s. 177
- 4 Tirmizî, *Zühd*, 45.
- 5 A. Reza Arasteh, *Mevlâna Celâleddin-i Rûmî'nin Kişilik Çözümlemesi Aşkta ve Yaratılıştta Yeniden Doğuş*, Çev. Bekir Demirkol ve İbrahim Özdemir, Kitâbiyât, Ankara 2000, s. 53.
- 6 Erich Fromm, *Freud Düşüncesinin Büyüklüğü ve Sınırları*, Çev. Aydın Arıtan, Arıtan Yay., İstanbul 1997, s. 96.
- 7 A. Reza Arasteh, *a.g.e.*, s. 52.
- 8 Haksever, *Ya'kûb-ı Çerhî*, s. 176.
- 9 Mustafa Kara, *Gönül Mektupları*, Mavi Yayıncılık, II. Baskı, İstanbul 2003, s. 16.
- 10 Yaşar Nuri Öztürk, *Kuşadalı İbrahim Hâletî*, İstanbul 1982, s. 79.
- 11 H. Kâmil Yılmaz, "Tasavvufia İlgili Soru ve Cevaplar", *e-Lüma'*, İstanbul 1996, s. 505.
- 12 Seyyid Abdülhakim Arvâsî, *Râbita-i Şerife*, Sad. Necip Fazıl Kısakürek, Büyük Doğu Yayınları, İstanbul 1983, s.10.
- 13 Necdet Tosun, *Bahâeddîn Nakşbend -Hayatı, Görüşleri, Tarikati-*, İnsan Yayınları, İstanbul 2002, s. 316.
- 14 Haksever, *Ya'kûb-ı Çerhî*, s. 178.